

Заячківська О. В. [1; ORCID ID: 0000-0002-8792-9204],

к.е.н., доцент,

Котик О. В. [1; ORCID ID: 0000-0002-2749-4472],

старший викладач,

Кондрацька Н. М. [1; ORCID ID: 0000-0001-9103-6241],

к.е.н., доцент

ПІДХОДИ ДО ТЛУМАЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

У статті розкрито поняття фінансової безпеки страхових компаній. Проведений аналіз цього поняття дозволив сформулювати своє бачення щодо нього, як вміння ідентифікувати внутрішні та зовнішні загрози, можливість вживання заходів для підвищення якості активів, платоспроможності, фінансової стабільності та прибутковості навіть за умов конверсії.

Ключові слова: страхова компанія; фінансово-економічна безпека; страховий ринок.

Постановка проблеми. Сучасна ситуація на страховому ринку характеризується швидким зростанням та конкуренцією серед страхових організацій. Наразі успіх страхової компанії залежить від відповідальності страховика за запобігання та пом'якшення зовнішніх та внутрішніх ризиків.

В умовах швидких змін на страховому ринку, системних проблем у банківському секторі, уповільнення ділової активності суб'єктів господарювання, збоїв на фінансовому ринку та відсутності вільного грошового потоку, для страхування надзвичайно важливо побудувати систему гарантій, а також забезпечити ефективну роботу страхової компанії.

Розвиток страхового ринку України ставить перед страховими компаніями нові виклики, найважливішим з яких є розвиток діяльності, яка може відповідати вимогам прибутковості та фінансової безпеки страхових компаній. Процес має відповідати економічним інтересам власників бізнесу та забезпечувати надійне страхування для страхових компаній. Безпека будь-якої системи, навіть страхової – це сукупність певних процесів та процедур, у їх різноманітності,

функціональності, залученні учасників та використанні ресурсів.

Питання забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання у страховому секторі та вивчення труднощів, пов'язаних з його реформуванням, цікавлять багатьох вітчизняних та зарубіжних економістів і науковців. Наприклад, Л. В. Омельчук визначила суттєві ознаки економічної безпеки страхової компанії з позиції теорії наук про безпеку [1], С. В. Юдіна, Н. М. Григор'єва, О. Г. Чуприна розглянули механізм забезпечення фінансової безпеки страхової компанії [2], а А. С. Гончаренко, Н. В. Зачосова, О. В. Коваль розглянули стратегічні аспекти забезпечення фінансово-економічної безпеки страхових компаній у контексті розвитку конкурентного ринку страхових послуг [3].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми.

Однак аналіз результатів дослідження показав, що наразі в економічній літературі немає єдиної думки щодо тлумачення фінансово-економічної безпеки страхових установ, що обґрунтовує необхідність подальших досліджень у цій галузі.

Метою цього дослідження є комплексне вивчення підходів до тлумачення фінансово-економічної безпеки страхових установ у сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. У сучасних процесах економічної трансформації країни розвиток кожного підприємства, зокрема й страхового, базується на забезпеченні фінансово-економічної безпеки, що є головною вимогою розвитку бізнесу та всієї країни. Комплексний підхід до забезпечення фінансово-економічної безпеки страхових компаній вимагає пояснення сутності понять «економічна» та «фінансова безпека страхової компанії».

Поняття «фінансова безпека страхової установи» було введено в науковий обіг А. М. Єрмошенком у його дисертації «Механізм забезпечення фінансової безпеки страхових організацій» у 2006 році «як фінансовий стан, що характеризується збалансованою систематичністю фінансових показників, а також стійкістю до внутрішніх та зовнішніх загроз, що забезпечує своєчасне та повне виконання очікуваних зобов'язань, а також забезпечує здоровий розвиток страхової установи в сьогоденні та майбутньому. Це поняття можна розглядати як статично, тобто шляхом оцінки рівня фінансової безпеки, так і динамічно, шляхом безперервного процесу її (фінансової безпеки) розвитку» [4, С. 6].

Тому основою запропонованого А. М. Єрмошенком підходу до

тлумачення поняття «фінансова безпека страхової установи» стали окремі вимоги, які були додатково розвинені та уточнені у визначеннях інших вчених. Наприклад, Базилевич В. Д. вважає, що фінансова безпека страхових компаній – це здатність виконувати зобов'язання, що виникають зі страхового договору, у разі настання несприятливих подій та змін економічної ситуації.

Рубан О. О. розуміє фінансову безпеку страхових компаній як невід'ємну частину успішного функціонування страхової компанії, що охоплює фінансову ліквідність, платоспроможність та фінансову стабільність, і характеризує довгостроковий фінансовий стан страхової компанії.

Фінансова безпека страхових компаній, на думку Матвійчук Л. О., – це не сам стан страхової компанії, а процес досягнення позиції, що характеризується стійкістю до внутрішніх та зовнішніх загроз, надійною структурою фінансування, раціональним управлінням страховими резервами та своєчасним виконанням страхових зобов'язань, що дозволяє страховику ефективно функціонувати в сьогоденні та майбутньому.

Нагайчук Н. Г. вважає, що фінансова безпека страхових компаній означає захист фінансових інтересів учасників страхових відносин на всіх рівнях та забезпечення страхових компаній необхідними ресурсами для виконання своїх зобов'язань та задоволення потреб власників і працівників.

Ачкасова С. А. та Клімчук О. В. розуміють фінансову безпеку страхових компаній як здатність страховика виконувати страхові та інші зобов'язання, збалансовано та оптимально підходячи до використання та управління своїми фінансовими ресурсами, здійснюючи чіткий контроль над внутрішніми та зовнішніми загрозами, швидко реагуючи на їх пом'якшення або уникнення, та забезпечуючи баланс інтересів.

Левковець Н. П., Бабич Л. М., Теслюк Н. П., Наконечна С. А. та Гуцалюк О. І. у своїй дослідницькій роботі узагальнили такі питання щодо тлумачення категорії «фінансова безпека»:

- фінансова безпека страхової компанії як певний загальний фінансовий стан;
- фінансова безпека страхової компанії як стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз або несприятливих факторів; зовнішніх кризових ситуацій та навмисних агресивних дій державних суб'єктів, підприємств та груп; змін зовнішніх та внутрішніх факторів функціонування економіки;

- фінансова безпека страхової компанії як здатність виконувати свої зобов'язання;
- фінансова безпека страхової компанії як елемент забезпечення розвитку страхової компанії;
- фінансова безпека страхової компанії як безперервний процес забезпечення фінансової безпеки.

З наведених вище визначень терміна «фінансова безпека страхової компанії» можна зробити висновок, що деякі автори не повністю вловлюють сутність цього поняття. Узагальнення результатів останніх досліджень у цій галузі свідчить про відсутність цілеспрямованого розгляду фінансової безпеки страховика. Автори тлумачать це поняття дуже вузько, найчастіше зводячи його до фінансового стану страхової компанії або фінансових ресурсів страховика.

Розглянуті визначення фінансової безпеки страхової компанії мають статичний характер, тобто залишаються незмінними, якщо держава досягає певного результату, оцінюючи фінансову стабільність та фінансово-економічну спроможність страховика в певний момент, що також може бути використано для визначення рівня його безпеки. Однак зовнішні та внутрішні впливи на страховика в певний момент часу, а також циклічний характер економічних процесів спричиняють зміни в його діяльності, що визначає динаміку цього поняття.

Тому, вивчивши наукові методи фінансової безпеки страховиків, можна визначити *фінансову безпеку страхової компанії* як здатність ідентифікувати внутрішні та зовнішні загрози та здатність вживати заходів для покращення якості активів, платоспроможності, фінансової стабільності та прибутковості навіть у кризові часи. Окрім запропонованої нами концепції, ми вважаємо, що фінансову безпеку страхування слід розглядати не як статус страхової компанії, а як процес досягнення певного стану страхової компанії, що характеризується стійкістю до внутрішніх та зовнішніх загроз, оптимальною структурою джерел фінансування, забезпеченням раціонального управління страховими резервами, своєчасним виконанням страхових зобов'язань, а страховиком – продуктивною роботою зараз і в майбутньому.

Висновки. Таким чином, з'ясування сутності та місця фінансової безпеки для страхових компаній та установ, що виявляють основні загрози функціонуванню страхового ринку, має вирішальне значення для раціонального та обґрунтованого регулювання, контролю

ефективності діяльності страховиків, формування їхніх стратегічних цілей та вибору методів їх реалізації. Фінансова безпека – це довгострокова діяльність страхової компанії, керівництво якої спрямоване на забезпечення її належного рівня.

1. Омельчук Л. В. Сутнісні характеристики економічної безпеки страхової компанії з позиції теорії безпекознавства. *Ефективна економіка*. 2018. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6621> (дата звернення: 26.05.2025).
2. Юдіна С. В., Григор'єва Н. М., Чуприна О. Г. Механізм забезпечення фінансової безпеки страхової компанії. *Економіка і суспільство*. 2018. № 17. URL: http://economyandsociety.in.ua/journals/17_ukr/92.pdf (дата звернення: 05.05.2025).
3. Гончаренко А. С., Зачосова Н. В., Коваль О. В. Стратегічні аспекти забезпечення фінансово-економічної безпеки страхових компаній у контексті розвитку конкурентоспроможного ринку страхових послуг. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Економічні науки*. 2020. № 2. С. 160–168. URL: http://eprints.cdu.edu.ua/4035/1/visnik2020-2_160-168.pdf (дата звернення: 26.05.2025).
4. Єрмошенко А. М. Механізм забезпечення фінансової безпеки страхових організацій : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.06.01. Київ, 2006. 19 с.
5. Левковець Н. П., Бабич Л. М., Теслюк Н. П., Наконечна С. А., Гуцалюк О. І. Фінансова безпека страхових компаній в умовах інституційних змін. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. 2021. № 8. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2021/90.pdf (дата звернення : 04.05.2025).

REFERENCES:

1. Omelchuk L. V. Sutnisni kharakterystyky ekonomichnoi bezpeky strakhovoi kompanii z pozytsii teorii bezpekoznavstva. *Efektivna ekonomika*. 2018. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6621> (data zvernennia: 26.05.2025).
2. Yudina S. V., Hryhorieva N. M., Chupryna O. H. Mekhanizm zabezpechennia finansovoi bezpeky strakhovoi kompanii. *Ekonomika i suspilstvo*. 2018. № 17. URL: http://economyandsociety.in.ua/journals/17_ukr/92.pdf (data zvernennia: 05.05.2025).
3. Honcharenko A. S., Zachosova N. V., Koval O. V. Stratehichni aspekty zabezpechennia finansovo-ekonomichnoi bezpeky strakhovykh kompanii u konteksti rozvytku konkurentospromozhnoho rynku strakhovykh posluh. *Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho. Ekonomichni nauky*. 2020. № 2. S. 160–168. URL: http://eprints.cdu.edu.ua/4035/1/visnik2020-2_160-168.pdf (data zvernennia: 26.05.2025).
4. Yermoshenko A. M. Mekhanizm zabezpechennia finansovoi bezpeky strakhovykh orhanizatsii : avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.06.01. Kyiv, 2006. 19 s.
5. Levkovets N. P., Babych L. M., Tesliuk N. P., Nakonechna S. A., Hutsaliuk O. I. Finansova bezpeka strakhovykh kompanii v umovakh instytutsiinykh zmin. *Elektronne nauкове fakrove vydannia «Efektivna ekonomika»*. 2021. № 8. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2021/90.pdf (data zvernennia : 04.05.2025).

Zaiachkivska O. V. ^[1; ORCID ID: 0000-0002-8792-9204],
Candidate of Economics (Ph.D.), Associate Professor,
Kotyk O. V. ^[1; ORCID ID: 0000-0002-2749-4472],
Senior Lecturer,
Kondratska N. M. ^[1; ORCID ID: 0000-0001-9103-6241],
Candidate of Economics (Ph.D.), Associate Professor

¹*National University of Water and Environmental Engineering, Rivne*

APPROACHES TO INTERPRETING THE FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY OF AN INSURANCE COMPANY

In modern transformation processes for the economic development of the country, the progress of every company, including insurance, is ensuring financial and economic security, which is the main postulate for the growth of business and the country as a whole. The article presents a comprehensive approach to ensuring the financial and economic security of insurance companies, which provided for clarifying the essence of the concept of "financial security of an insurance company". The analysis of this concept allowed us to form our own vision of it, as the ability to identify internal and external threats, the ability to take measures to improve asset quality, solvency, financial stability, and profitability even under conversion conditions.

Therefore, the article states that the consideration of insurance financial security should take place not as the status of an insurance company, but as a process of achieving a certain state of an insurance company, characterized by resistance to internal and external threats, an optimal structure of funding sources, ensuring rational management of insurance reserves, insurance obligations for timely compliance with requirements, and the insurer – productive work now and in the future.

Thus, clarifying the essence and place of the financial security of an insurance company and the institutions for determining the main threats to the functioning of the insurance market are important for rational and justified regulation, monitoring the effectiveness of insurers' activities and developing their strategic goals and choosing methods of implementation. Financial security of an insurance company is a long-term activity of an insurance company, the management of which is designed to ensure their proper level.

Keywords: insurance company; financial and economic security; insurance market.

Отримано: 27 травня 2025 року
Прорецензовано: 02 червня 2025 року
Прийнято до друку: 04 липня 2025 року